

QOIDALI O‘YINLARDA BOLALARNING JISMONIY VA RUHIY RIVOJLANTIRISHNING PSIXOLOGIK-PEDAGOGIK XUSUSIYATLARI

Umarova Mehriniso Ibragim qizi

Termiz davlat pedagogika instituti o‘qituvchisi

ANNOTATSIYA

Bolalarni tarbiyalash va o‘qitish uchun didaktik o‘yinlardan foydalanish olimlarning asarlarida va ko‘plab o‘qituvchilarning amaliy faoliyatida o‘z aksini topgan. Darhaqiqat, maktabgacha ta‘limning har bir pedagogik tizimida didaktik o‘yinlar alohida o‘rin egallagan va hozirgacha egallab kelmoqda.

Kalit so‘z: didaktik o‘yin, texnologiya, bolalar, kognitiv, o‘yin, rivojlanish.

Tarixdan bizga ma‘lumki F.Frebel didaktik o‘yinlar tizimini ishlab chiqdi, bu maktabgacha ta‘limda tarbiya va ta‘lim ishlarining asosi bo‘lgan. Didaktik o‘yin bolani aqliy tarbiyalashning muhim vositasidir. Ta‘lim o‘yinlari bolalarda aqliy kognitiv jarayonlar va aqliy operatsiyalarni rivojlanishiga hissa qo‘shadi. Didaktik o‘yinning ahamiyati shundaki, u bolalarning fikrlash va nutqining mustaqilligi va faolligini rivojlantiradi. Maktabgacha ta‘limda pedagogik texnologiya - bu bir nechta maktabgacha ta‘lim muassasalarida ham, ma‘lum bir maktabgacha ta‘limda ham o‘quv jarayonini amalga oshirish uchun shakllar, usullar, usullar, texnikalar, o‘quv vositalarining kompleksini aniqlaydigan psixologik va pedagogik yondashuvlar majmui. Pedagogik texnologiyalardan foydalanish zarurati quyidagi sabablarga bog‘liq. Ijtimoiy buyurtma (ota -onalar, mintaqaviy komponent, FSES talablari); Ta‘lim ko‘rsatmalari, ta‘limning maqsadi va mazmuni (ta‘lim dasturi, ustuvor yo‘nalish, monitoring natijalari va boshqalar). Pedagogik texnologiyaning ahamiyati shundaki, u maktabgacha yoshdagi bolalarning yutuqlarini baholashning zamonaviy yondashuvlarini aniqlaydi Shaxsiy va tabaqalashtirilgan vazifalar uchun sharoit yaratadi. O‘yin texnologiyasining asosiy maqsadi-maktabgacha ta‘lim muassasasi faoliyatining shartlariga va bolalarning rivojlanish darajasiga qarab, faoliyat ko‘nikma va malakalarini shakllantirish uchun to‘laqonli motivatsion asos yaratish.

Uning vazifalari:

1. Bolaning o‘z faoliyati hisobiga yuqori darajadagi motivatsiyaga, bilim va ko‘nikmalarni o‘zlashtirishga ongli ehtiyojga erishish.
2. Bolalar faoliyatini faollashtiruvchi va uning samaradorligini oshiruvchi vositalarni tanlash.

Ammo har qanday pedagogik texnologiya singari, o‘yin texnologiyasi ham quyidagi talablarga javob berishi kerak:

1. Texnologik diagramma - bir-biri bilan mantiqan bog‘langan funktsional elementlarga bo‘linish bilan texnologik jarayonning tavsifi.

2. Ilmiy asos - ta‘lim maqsadlariga erishishning ma‘lum ilmiy kontseptsiyasiga tayanish.

3. Muvofiqlik - texnologiya mantiqqa, barcha qismlarning o‘zaro bog‘liqligiga, yaxlitlikka ega bo‘lishi kerak.

4. Boshqarish qobiliyati-natijalarni to‘g‘rilash uchun maqsadni belgilash, o‘quv jarayonini rejalashtirish, bosqichma-bosqich diagnostika, turli xil vositalar va usullarni qo‘llash imkoniyati nazarda tutilgan.

5. Samaradorlik - ma‘lum bir ta‘lim standartiga erishishni kafolatlashi, natija jihatidan samarali bo‘lishi va xarajatlar bo‘yicha optimal bo‘lishi kerak.

6. Qayta ishlab chiqarish - boshqa ta‘lim muassasalarida qo‘llash.

O‘yin pedagogik texnologiyasi - bu pedagogik jarayonni turli pedagogik o‘yinlar ko‘rinishida tashkil etish. O‘yin jamoasini tashkil qilish - o‘yin vazifalari shunday tuzilganki, har bir bola o‘z faolligi va tashkilotchilik qobiliyatini namoyon qila oladi. Bolalar o‘yinning borishiga qarab, yakka tartibda, juftlikda yoki jamoada, birgalikda harakat qilishlari mumkin. O‘yin vaziyatining rivojlanishi quyidagi tamoyillarga asoslanadi: bolalar o‘yinda ishtirok etganda hech qanday shaklda majburlash yo‘q; o‘yin dinamikasining mavjudligi; o‘yin muhitini saqlash; o‘yin va o‘yindan tashqari harakatlar o‘rtasidagi munosabatlar. O‘yin tanlovi. Bolalarning qiziqishlari va ehtiyojlarini qondirish vositasi sifatida harakat qilish kerak. Odatda, o‘yinni tanlash ularning mantiqiy echimini talab qiladigan ta‘lim vazifalariga bog‘liq. Ya‘ni, bolalar o‘yinga qiziqish bildiradilar, faol harakat qiladilar va o‘yin vazifasi bilan yopilgan natijaga erishadilar - motivlarning ta‘limdan o‘yinga tabiiy ravishda almashishi;

O‘yin taklifi. O‘yin muammosi paydo bo‘ladi. Buni hal qilish uchun bolalarga har xil o‘yin vazifalari, masalan, harakat texnikasi va qoidalari taklif etiladi; O‘yinda aqliy rivojlanish bilan birga axloqiy sifatlar ham shakllanadi. O‘yin jarayonida yuz bergan kechilmalar bola ongida chuqur iz qoldiradi, shuning uchun o‘yin bolada yaxshi hislarni, ulug‘vor orzular va intilishlarni, sog‘lom qiziqishlarni tarbiyalashga yordam beradi.

O‘yin mustaqil faoliyat bo‘lib, bu jarayonda bolalar o‘z tengdoshlari bilan aloqa qilishga kirishadilar. Ularni umumiy maqsad, unga erishishdagi umumiy kechilmalar birlashtiradi. Shuning uchun o‘yin do‘stona munosabatlarni tarbiyalashda, jamoa hayoti malakalarini, tashkilotchilik qobiliyatlarini shakllantirishda muhimdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI: (REFERENCES)

1. U Mekhriniso “The use of creative games in the educational process in preschool education” Web of Scientist: International Scientific Research Journal <https://wos.academiascience.org>. Published: May 19, 2022
2. M Umarova “MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNI AXLOQIY QADRIYATLAR RUHIDA TARBIYALASHNING O‘ZIGA XOSLIGI” Журнал естественных наук, 2022/8/25 <https://phys-tech.jdpu.uz/index.php/natscience/article/view/6538>
3. M Umarova “PRINCIPLES OF COMMUNICATION CULTURE DEVELOPMENT IN PRESCHOOL CHILDREN” Conferencea, 2023/3/7
4. U Mehriniso “BOLALARDA EKALOGIK MADANIYATNI SHAKLLANTIRISH” TADQIQOTLAR, <http://tadqiqotlar.uz/index.php/01/article/view/526/505> 11-son_1-to‘plam_Aprel-2023
5. MI qizi Umarova “PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL CHARACTERISTICS OF CHILDREN’S PHYSICAL AND MENTAL DEVELOPMENT IN RULED GAMES” Educational Research in Universal Sciences, 295-297 2023.5.24 <http://erus.uz/index.php/er/article/view/2352>
6. M Umarova, A Ro‘ziyeva “MAKTABGACHA TA’LIM TASHKILOTLARIDA TASVIRIY FAOLIYATNING AHAMIYATI” Наука и инновация, 2023 1(6), 33–35 <https://in-academy.uz/index.php/si/article/view/14283>
7. MI qizi Umarova “RIVOJLANTIRUVCHI O ‘YIN TEXNOLOGIYASI VA UNING MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNING JISMONIY VA RUHIY RIVOJLANISHIDAGI AHAMIYATI” Educational Research in Universal Sciences, 1172-1176 2023.6.16 <http://erus.uz/index.php/er/article/view/3037>
8. MI kizi Umarova “DEVELOPMENTAL GAME TECHNOLOGY AND ITS IMPORTANCE IN THE PHYSICAL AND MENTAL DEVELOPMENT OF PRESCHOOL CHILDREN” Educational Research in Universal Sciences 196-198 2023.7.27 <http://erus.uz/index.php/er/article/view/3368>
9. MI qizi Umarova “QOIDALI O‘YIN MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNING UYG ‘UN RIVOJLANISHI VOSITASI SIFATIDA” Educational Research in Universal Sciences 193-195 2023.7.27 <http://erus.uz/index.php/er/article/view/3366>